

Arkitekttävling om ny byggnad för Sametinget
Dnr 254 1240/04
Projektnummer 12916000

Juryns utlåtande från steg 1 2005-11-30

Allmänt

Statens fastighetsverk (SFV) angav i programmet att uppgiften kräver erfarenhet av byggande i det kalla, snörika och speciella ljusklimat som råder i Kiruna. Programmet är relativt komplicerat med komplexa sambandskrav mellan olika verksamhetsdelar och funktionskrav. Parat med stora krav på anpassning till tomtens förutsättningar, hänsyn till samisk kultur och krav på tillämpning av modern träbyggnadsteknik, är uppgiften enligt juryns uppfattning svår och kräver relativt stor erfarenhet och god gestaltningsförmåga.

De inlämnade förslagen visar på stor bredd, både när det gäller professionalitet och gestaltningsförmåga hos författaren och själva förslagens utformning och uttryck.

Många av förslagen är inlevelsefullt formade med insikt om platsens förutsättningar, medan flertalet lider av att sakna denna kunskap. Anpassningen till tomten är en viktig fråga av ekonomiska skäl, för att bevara den befintliga vegetationen som inte så enkelt nyetableras och som symbol för den samiska kulturen.

Bland förslagen finns åtskilliga som lånar samtida arkitekturs förkärlek för stora glasade fasadytor – ibland bakom ribbverk av trä. Med hänsyn till klimatet och solhöjderna i Kiruna är dessa fasadlösningar problematiska.

Många förslag har utbredda lösningar, som leder till stora omslutande vägg- och takytor, vilket är negativt ur energisynpunkt och ger ineffektiva samband mellan Sametingets olika delar.

Byggnadens uppgift att vara en symbol för samisk kultur och ge en värdig inramning till Sametingets funktion som parlament har endast beaktats i ringa omfattning. Ibland förefaller förslagsställarna förväxla byggnadens tänkta funktion som symbol för samisk identitet med att låta bygganden i stor skala likna något samiskt föremål, exempelvis lavvon (tältkåtan).

Som naturligt är i tvåstegstävlingar har de tävlande till stor del sökt fånga ett relevant och utvecklingsbart idékoncept och gestaltning snarare än att ha löst flertalet tekniska och ekonomiska krav som måste uppfyllas i den fortsatta utvecklingen fram till ett genomförbart förslag.

Juryns beslut

Juryn har tagit med samtliga 111 inkomna förslag till bedömning. 77 st kom från Sverige (69%), 11 från Norge (10%), 8 från Danmark (7%), 5 från Finland (5%), 4 från England, 3 från Tyskland och ett vardera från Frankrike, Nederländerna och Spanien. 10 av de svenska förslagen kom från orter i Norrland, varav 6 från Norrbotten.

Tävlingstiden var från offentliggörandet den 4/7 till inlämning den 20/9 2005.

Juryn har haft två protokollförda tvådagars jurymöten, den 27-28/9 och den 16-17/11. Dessemellan har SFVs specialister granskat ett mindre antal förslag som valts ut av juryn.

Vid mötet den 17/11 beslöt juryn att författarna till följande fem förslag skulle erbjudas delta i tävlingens andra steg. Samtliga har bekräftat sitt deltagande i steg 2:

Förslag nr 22	Motto: ab
Förslag nr 40	Motto: Badjánaepmi
Förslag nr 60	Motto: Lasso
Förslag nr 65	Motto: Gavnadim Baigi
Förslag nr 76	Motto: Uma

Följande arkitekter/arkitektgrupper (i bokstavsordning) står bakom de förslag som går vidare till steg 2. Juryn har inte fått information om vilket förslag som hör till respektive arkitekt. Bedömningsarbetet skall även fortsättningsvis ske under anonymitet:

ALA Architects OY, Helsingfors (Arkitektteam: Juho Grönholm, Antti Lassila, Janne Teräsvirta och Samuli Woolston)

Arkitektfirmaet AART A/S från Århus (Arkitektteam: Anders Tyrrestrup, Torbjörn Skovbjerg Larsen och Anders Strange)

Cubo Arkitekter A/S från Århus (Arkitektteam: Bo Lautrup, Ib Valdemar Nielsen, Lars Juel Thiis och Peter Dalsgaard)

Erséus Arkitekter AB från Stockholm och Göteborg (Arkitektteam: Peter Erséus, Elin Andreassen och Björn Thyberger)

Murman Arkitekter AB från Stockholm (Arkitektteam: Hans Murman och Helena Andersson)

Juryn har även preliminärt valt ut ett förslag utanför de fem, som kommer att uppmärksammas och belönas i samband med prisceremonin den 20/4. Juryn har totalt 200 tkr till sitt förfogande för eventuella inköp och belöningar.

Juryns bedömningsarbete

Juryn har i pargrupper, bestående av en arkitekt och en annan juryledamot, systematiskt granskat samtliga förslag. Vid efterföljande avstämning har de förslag som överhuvudtaget har något stöd hos någon enda av de 5 pargrupperna, fått gå vidare. För att säkerställa att inget lämpligt förslag ändå skulle vara missat av samtliga fem pargrupper, har vid ett tillfälle samtliga förslag åter gått igenom av juryn i plenum.

Efter juryns första tvådagarsmöte återstod 15 förslag. Samtliga dessa kopierades till samtliga i juryn och granskades ånyo under tiden fram till påföljande jurymöte. Samtidigt skedde en kostnadsberäkning av fem utvalda förslag samt en teknisk granskning av specialister på klimat och energi, byggnadsteknik och statik samt miljöteknik. Specialisternas slutsatser presenterades för juryn i början av andra jurymötet.

Av de fem förslag som slutligen valdes ut av juryn, ingick tre i den grupp som hade kostnadsberäknats, Övriga två har i efterhand kostnadsberäknats och granskats på samma sätt av de tekniska specialisterna.

Sammanfattande kommentarer om tävlingen

Juryn har bland de inlämnade tävlingsförslagen funnit ett fåtal förslag som någorlunda uppfyller de viktigaste kraven som ställts i tävlingsprogrammet. Juryn har därtill funnit ett antal förslag som har en sådan intressant idé, god gestaltning och hög konstnärlighet att dessa bör kunna utvecklas till goda förslag i efterföljande tävlingssteg.

Förutom att de övergripande projektmålen på sid. 3-4 i programmet skall uppfyllas, har det särskilt framhållits att entreprenadkostnaden ej skall överstiga 90 miljoner SEK (sid. 8), att tomtens

nuvarande topografi och kvaliteter skall tas tillvara och utvecklas (sid. 9), att byggnaden skall vara föredömlig när det gäller energianvändning (sid. 11) och att byggnaden skall utgöra ett gott exempel på modernt träbyggande (sid. 12).

Vid den tekniska och ekonomiska bedömning som genomförts av specialister vid Statens fastighetsverk, har det framkommit att flertalet utvalda förslag inte uppfyller alla programkrav. Juryn förväntar sig därför att arkitekterna i det fortsatta arbetet i steg 2 skall undanröja dessa brister. Detta gäller särskilt byggkostnader och energiaspekter. Många komplicerade byggtekniska lösningar behöver förenklas och stora uppglasade ytor måste omarbetas till mer energibesparande lösningar. I vissa fall måste de befintliga topografiska förutsättningarna studeras bättre och markplaneringen förenklas och anpassas både till befintliga naturvärden och till de kärva klimatförutsättningar som råder på orten.

Frågan om vad "modernt träbyggande" innebär kan inte enkelt besvaras. Juryns uppfattning är inte att byggnaderna skall gestaltas utifrån traditionell träbyggnadsarkitektur, utan snarare att byggnadens konstruktionsteknik och uppbyggnad skall utnyttja modern träteknik både i bärande delar och i stomkomplettering och ytskikt där detta är förmånligt för projektet.

Juryn har valt ut förslag som enligt juryns uppfattning har stora idémässiga kvaliteter och som kan utvecklas till realistiska förslag i följande steg snarare än att belöna de förslag som saknar ett intressant idéinnehåll. Det är enligt juryns uppfattning enklare att bearbeta goda idéförslag till högre grad av teknisk och ekonomisk realism än att förändra mer traditionella förslag mot större grad av idéinnehåll och arkitektoniska kvaliteter.

Juryn har också eftersträvat att i tävlingens andra steg behålla en så stor bredd som möjligt med avseende på gestaltningsidé. Det är fem mycket olika förslag som går vidare till steg 2. Det innebär att de måste bearbetas på olika sätt och i olika hög grad. Gemensamt är att alla måste anpassas bättre till den givna ekonomiska ramen.

Bifogat redovisas även specifika synpunkter i punktform på de fem förslag som inbjudits att fortsätta i steg 2 för bearbetning i nästa steg.

Stockholm-Kiruna 2005-12-01

Bo Jonsson, juryns ordförande, generaldirektör SFV

Juryn för tävlingen om ny byggnad för Sametinget
Peter Ohrstedt, projektchef SFV, arkitekt SAR/MSA
Cajsa Rydén, specialist lokalplanering SFV, arkitekt SAR/MSA
Jörgen Hammarstedt, fastighetschef distrikt 4 SFV
Eva Grönwall, specialist kulturarvsenheten SFV
Ulla Barruk-Sunna, Adm. chef Sametinget
Bengt Sevå, parlamentariker och styrelseledamot, utsedd av Sametingets styrelse
Thomas Nylund, planarkitekt Kiruna kommun, arkitekt SAR/MSA
Gert Wingård, fackdomare föreslagen av Sveriges Arkitekter, arkitekt SAR/MSA
Anders Jönsson, fackdomare föreslagen av Sveriges Arkitekter, landskapsarkitekt LAR/MSA

Motto a b

Styrkor	Svagheter
Plenisalen och den offentliga verksamheten framhävs, symbolen för parlamentet är tydlig	Den idémässiga kopplingen till norrsken i det vertikala linjespelet är inte övertygande
Entréplatsens rumslighet förstärks av de omfattande fasaderna	Yttre gestalt är alltför strikt och formell - större grad av överraskningar och lekfullhet önskas
Sammanhållen byggnadskropp är en fördel för planorganisation. Möjligheter till bearbetning finns vid behov. och ur energisynpunkt	Delar runt plenisalen måste studeras vidare. Det finns ett stort antal trappor runtomkring plenisalen
Kommunikationen mellan funktionerna är bra och de inre sambanden effektiva. Byggnaden är strukturerad och lätt att orientera sig i, elden ger bra orientering.	Begränsade utblickar från plenisalen.
Bra möjlighet att separera offentligt och administration. Goda förutsättningar för enkel kommunikation mellan funktionerna	Taklanterniner är ofta översnöade under vinterhalvåret. Tveksamt om alla behövs, liksom tvekan inför storlek på lanterninen över plenisalen.
Inga spikraka korridorer, bra kompletterande utrymmen	Det finns stora tekniska problem med helt platta tak.
Bra placering på tomten i förhållande till vägar, tomtens höjdförhållanden och omgivande bebyggelse	Den föreslagna dammen och jokken medför stora driftskostnader (vatten måste troligen cirkuleras i slutet kretslopp)
Väl fungerande entréer och angöring	Stora glasytor medför hög energianvändning
Bra P-platser och handikapplatser	Oklart hur utbyggnad kan ske.
Lämpliga spännvidder för träbyggnad	Enligt upprättad kostnadsbedömning ligger kostnaden för förslaget över budget.
Sammanhållen byggnadskropp är en fördel ur energisynpunkt	

Motto Badjáneapmi

Styrkor	Svagheter
Starkt grepp med byggnaden som tydlig symbol och vackert landmärke. Placering av elden som fokuspunkt är tilltalande.	Viktiga principer för fasaden är ej redovisade. Oklart vad som avses med "massiva träskivor". Teknisk lösning av båda fasaderna bör studeras vidare i steg två.
Spännande och ovanlig exteriör gestaltning. Omfamnande fasader mot söder är vackert och inbjudande	Huvudentrén lite snål och osynlig. Separat personalentré behövs ej. Flera entréer innebär oftast högre driftskostnader
Med lämpliga tekniska lösningar kan byggnadens träfasader bli förebildliga som exempel på modern träbyggnadsteknik.	Souterrängplanets planering måste ses över. Många publika utrymmen är under mark – går det att öka rumshöjden? I synnerhet i anslutning till plenisalen. Bättre dagsljuskontakt önskas och utblickar.
Planorganisationen är i stort bra	Ledamöternas ingång till plenisal felplacerad
Bra entréförhållande och tillfart, (men entréplatsen behöver troligen vidgas).	Dålig yteffektivitet medför onödiga överkostnader
Byggnadens placering på tomten är bra och bevarar befintliga naturvärden	Placering av plenisalen medför endast högt sittande norrljus utan utblickar. Kanske kan placeringen omprövas.,
Personalparkering är väl placerad	Den normalt lågt stående solen kan ge svåra bländningsproblem och värmelast
Den relativt enkla och väl strukturerade betongstommen ger byggnaden stor värmekapacitet.	Lastgång/logistiken för varuintag behöver omstuderas och utvecklas
	Angöring framför huvudentrén är underdimensionerad. Handikapplatser måste tillgodoses.
	Parkeringslösning i garage onödig och dyrbar.
	Mycket stora glasytor medför hög energianvändning
	Utbyggnad antydd på situationsplan, men ändå oklart hur utbyggnad kan ske.
	Enligt upprättad kostnadsbedömning ligger kostnaden för förslaget mycket över budget

Motto Lasso

Styrkor	Svagheter
Fasaden är väl proportionerad, spännande och poetisk	Olämpligt med titanplåt som symbolbärare och ur miljö- och troligen även kostnadssynpunkt.
En rund byggnad öppnar sig i många riktningar och avvisar ingen.	Väldigt stort när man kommer in, och kanske väl monumentalt med dubbla trappor och ramper. Väl stram miljö som inte stämmer med samisk form och materialbehandling
Det är välkomnande med den stora eldstaden i entrérummet.	Sammanträdesrummen olämpligt utformade och saknar dagsljus och utblickar
Sammanhållen kropp, bra ur energisynpunkt.	Långt till åhörarpplatser i plenisalen från huvudentrén.
	Inga gruppum på samma nivå som plenisalens huvudplan.
	Många utrymmen är helt mörka eller endast belysta indirekt eller från taklanterniner. Inre gård eller gårdar bör provas för att uppnå flera utrymmen med ljusinfall från sidan.
	Inga utblickar från plenisalen.
	Tillgänglighet för funktionshindrade måste ses över. Hissar alltför långt från entrén.
	Stora ingrepp i tomten istället för att utgå från tomtens förutsättningar
	Mycket stor urschaktning för "ankomstplats". Mindre effektiva parkeringslösningar utan samnyttjande med sporthallen
	Parkeringslösning i garage onödig och dyrbar
	Byggnadens statiska konstruktion svårförståelig.
	Byggnaden har onödigt stor volym ur energisynpunkt.
	Oklart hur utbyggnad kan ske
	Enligt preliminär kostnadsbedömning ligger kostnaden för förslaget över budget.

Motto Gavnadim Baigi

Styrkor	Svagheter
De tecknade illustrationerna ger en bättre bild av byggnadens inbjudande entré än modellbildernas avskräckande mörka och hårda ytor. Fasaderna får gärna vara skyddande och omslutande men inte avvisande	Stora släta stenliknande fasaderna är inte ett intryck som stämmer med samisk idé och tradition. Granit/sten passar inte, alltför monolitisk, associerar snarare till gruvnäringen.
Byggnadskropparna är som händer som sluter om plenisalen. Det är en fin symbol som kan utvecklas till en samisk symbol med ljus, värme och eld i centrum.	Fasaderna endast rudimentärt redovisade och måste omarbetas. Fönster i kontorsrum måste vara placerade så att de ger god utblick, är öppningsbara och ger goda ljusförhållanden.
Byggnaden är mycket kompakt och upptar faktiskt endast ¼ av redovisad storlek på tomten.	Utställningen ska ligga i entrévåningen (I stället för ex.vis motionsrum)
Kompakt planorganisation ger goda och effektiva samband. Smart planlösning med bra separation av offentliga funktioner och kontor	Ljusrummets placering är inte lämplig. Kan gärna placeras nära Café och entré.
Plenisalen ligger strategiskt och har goda kommunikationer och samband.	Tomt och mark är inte redovisade korrekt och måste därför omarbetas helt. Byggnaden är felaktigt inlagd i skala 1:200 på situationsplan i skala 1:400
Öppningen i bottenvåningen kan komma att ge dagsljus in till och utblickar från plenisalen	Parkeringslösning i underliggande källarplan kan troligen lösas mer kostnadseffektivt genom markparkering med skyddande skärmtak.
Sammanhållen byggnadskropp med betongstomme ger fördelar ur energisynpunkt	Fasadernas treskiktlösning är inte redovisad och måste studeras steg två.
	Oklart hur utbyggnad kan ske
	Enligt preliminär kostnadsbedömning ligger kostnaden för förslaget över budget.

Motto UMa

Styrkor

Svagheter

Vackra organiska former – nyskapande och spännande rumsligheter som går att anpassa för olika funktioner med varierande programyta.	Alltför många inneslutna rum, möjlighet till utsikt måste tillskapas. Helt slutna rum passar endast vissa programfunktioner
Har förutsättningar för att bli ett välkänt landmärke i Kiruna.	Kontorslösningen i terrasser är alltför exklusiv och skapar problem med effektivitet och samband. Lösningen tar alltför stor markyta i anspråk till mycket stora kostnader. Kontorslösningen måste göras om helt till en rationell och effektiv lösning.
De organiska formerna kan troligen utföras kostnadseffektivt med modern lättbyggnadsteknik i trä som kan ge påtaglig tråkänsla i interiörer.	Antalet rumsgrupper (salar) bör minskas liksom foajéytan
Mellanrummen ger en spännande foajé/landskap/torg	Tillgänglighet för funktionshinderade måste tillgodoses
	Okänslig markbehandling utnyttjar inte tomtens befintliga förutsättningar.
	Ogenomtänkt lösning av parkering och angöring
	Teknisk uppbyggnad av de runda byggnadsformerna är ej redovisad och måste studeras noga i steg två.
	Oklart hur utbyggnad kan ske
	Enligt preliminär kostnadsbedömning ligger kostnaden för förslaget högt över budget.